

Termodynamiska förel. 11

11-1

Fri energi

Termodynamiska potentialer:

energi U

entalpi $H = U + PV$

Def. Helmholtz fria energi

$$F = U - TS$$

"den energi som krävs för att skapa systemet minus det värme som kan tillföras från omgivningen"

= "den energi som kan tas ut som arbete om man förintar systemet"

Vid konstant T:

$$\Delta F = \Delta U - T\Delta S = Q + W - T\Delta S$$

$$\Delta F \leq W \quad \text{vid konst T}$$

= gäller karaktaristisk process vid konst T.

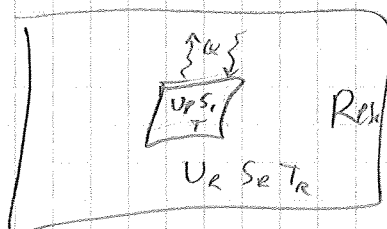
→ Varför är F användbar?

- För ett isolerat system maximeras entropin.

Behåll ett system i termisk kontakt med reservoar.

(Låt reservoaren vara stor.)

Vet att $S_{tot} = S + S_R$ maximeras

11-2

$$dS_{\text{total}} = dS + dS_R \geq 0$$

termodyn. identiteten

$$dS = \frac{1}{T}dU + \frac{P}{T}dV - \frac{\mu}{T}dN$$

Låt N, V konst.

$$dS_R = \frac{dU_R}{T_R}$$

$$\Rightarrow dS_{\text{total}} = dS + \frac{dU_R}{T_R}$$

Men $dU_R = -dU$ och $T_R = T$

$$\begin{aligned} dS_{\text{total}} &= -\frac{dU}{T} + dS = -\frac{1}{T}(dU - TdS) \\ &= -\frac{1}{T}dF \quad (\text{konst } T) \end{aligned}$$

Vid konstant T, V, N så minimeras F .

$$F = U - TS$$

konst T : F minskar pga att

★ S ökar (dominerar vid hög T)

★ U minskar $\rightarrow$ avgas till omgivningen

$\rightarrow S$ ökar för omgivningen

(dominerar vid låg T)

Gibbs fria energi

11-3

Def. $G = U - TS + PV$
 $= H - TS$

"energi som krävs för att skapa systemet minus värme från omgivn. plus arbete för omgivn."

Betrakta process vid konst T och P

$$\begin{aligned}\Delta G &= \Delta U - \delta(TS) + \Delta(PV) \\ &= \Delta U - T\Delta S + P\Delta V \\ &= Q + W - T\Delta S + P\Delta V\end{aligned}$$

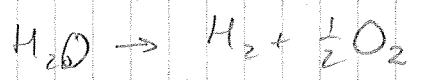
$Q \leq T\Delta S$ och $W = -P\Delta V + W_{\text{övrigt}}$
("övrigt" betyder ^{allt som} ej är kompression-expansion)

$\therefore \Delta G \leq W_{\text{övrigt}} \text{ vid konst } T, P.$

Viktigt att hitta ΔG i tabeller för olika processer

Kemiska processer

Betrakta elektrolysnreaktionen

Ur tabell: $\Delta H = 286 \text{ kJ}$ för 1 mol

Andel av detta som är $PV = 1 \text{ atm} \cdot (V_{\text{1 mol } H_2} + \frac{1}{2}V_{\text{1 mol } O_2})$

$$PV_{\text{1 mol}} = RT = 2493 \text{ J} \quad PV = \frac{3}{2}RT = 3,7 \text{ kJ}$$

11-4 Ändringen i entropi

Tabell $S_{H_2O} = 70 \text{ J/K}$ $S_{H_2} = 131 \text{ J/K}$ $S_{O_2} = 205 \text{ J/K}$

$$\Delta S = 131 + \frac{1}{2} \cdot 205 - 70 = 163 \text{ J/K}$$

$$\Rightarrow G = H - T\Delta S = 286 \text{ kJ}$$

$$Q \leq T\Delta S = \underline{49 \text{ kJ}}$$

Andelen arbete som behövs är minst

$$W = 286 \text{ kJ} - 49 \text{ kJ} = 237 \text{ kJ}$$

och detta är lika med

$$\underline{G = H - T\Delta S}$$

Övrigt: bränn 1 mol H_2

användbart arbete som man får ut

$$W \leq G = 237 \text{ kJ}$$

Bränslecell: $H_2 + \frac{1}{2} O_2 \rightarrow H_2O + \text{elektriskt arbete!}$

• Processer vid konst T, P, N

Betrakta egen System + reservoar

När kan V ändras men P konstant.

$$dS_{\text{tot}} = dS + \frac{1}{T_R} dU_R + \frac{P_R}{T_R} dV_R$$

$$= dS - \frac{1}{T} dU - \frac{P}{T} dV$$

$$= -\frac{1}{T} (dU + PdV - TdS) = -\frac{1}{T} dG$$

$dG \leq 0$ vid konst $T, P, N.$

Termodynamiska identiteter

$dU = TdS - pdV + \mu dN$

$dH = dU + d(PV) = dU + PdV + VdP$

$dH = TdS + VdP + \mu dN$

$dF = dU - d(TS) = dU - TdS - SdT$

$dF = -SdT - pdV + \mu dN$

da kan vi härleda formuler som

$S = - \left(\frac{\partial F}{\partial T} \right)_{V, N}$

$\mu = \left(\frac{\partial F}{\partial N} \right)_{T, V}$

$P = - \left(\frac{\partial F}{\partial V} \right)_{T, N}$

$dG = dU + d(PV) - d(TS)$

$dG = -SdT + VdP + \mu dN$

$S = - \left(\frac{\partial G}{\partial T} \right)_{P, N}$

$V = \left(\frac{\partial G}{\partial P} \right)_{T, N}$

$\mu = \left(\frac{\partial G}{\partial N} \right)_{T, P}$

[Generalisering: $\mu dN \rightarrow \sum_i \mu_i dN_i$]

$\mu_i = \left(\frac{\partial G}{\partial N_i} \right)_{T, P, N_2, N_3, \dots}$ etc

11-6

Betrakta

$$\mu = \left(\frac{\partial G}{\partial N} \right)_{T, P}$$

T och P är intensiva storheter

Om N ökar vid konstant T, P

så ökar alla extensiva storheter proportionellt mot N

$\left(\frac{\partial G}{\partial N} \right)_{T, P}$ är konstant = oberoende av N

$$\therefore G = \mu N$$

Generalisering:

$$G = \sum_i \mu_i N_i$$

[Obs: μ för ett visst ämne beror på blandningen.

μ för ren syrgas (vid visst T, P)

$\neq \mu$ för syre i luft!]

Ideal gas:

$$\text{bestäm } \left(\frac{\partial \mu}{\partial P} \right)_{T, N} = \frac{1}{N} \left(\frac{\partial G}{\partial P} \right)_{T, N} \stackrel{\text{ident.}}{\uparrow} \frac{V}{N} \stackrel{\text{ideal}}{=} \frac{kT}{P}$$

$$\text{Integrera } \mu(T, P) - \mu(T, P^0) = kT \ln \left(\frac{P}{P^0} \right)$$

för två tryck P och P⁰

Extensiv storhet: ändras proportionellt mot systemstorleken

U, S, V, N

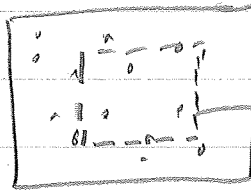
H, F, G

Intensiv storhet: Förblir oförändrad om

de ovan ändras i lika mån

T, P, μ

Enklart att se om vi har ett system & väljer ut ett delsystem med halva volymen

U, S, V, N

$U/2, S/2, V/2, N/2$

Regler: Extensiv $\cdot$ intensiv = extensiv

$$\frac{\text{extensiv}}{\text{extensiv}} = \text{intensiv}$$

Extensiv $\cdot$ extensiv : förekommer ej

Extensiv + intensiv : — " —

